

Odpovědnost v činnosti informačního pracovníka

Ing. Rostislav Kudláček, CSc.

Státní ústav pro kontrolu léčiv, Praha. Středisko vědeckých informací
rostislav.kudlacek@sukl.cz

INFORUM 2004: 10. Konference o profesionálních informačních zdrojích
Praha, 25. – 27. 5. 2004

V tomto předběžně publikovaném příspěvku je stručně a heslovitě vymezen rozsah problematiky vystoupení.

Podněty: zamyšlení se při řešení konkrétních infromatických úloh; rozhovory s informačními pracovníky o věnování nebo nevěnování pozornosti této problematice; zamyšlení při tvorbě publikace o farmaceutických informacích.

Vymezení odpovědnost při zajišťování informační služby - poskytování zdrojů informací, zpracovávání a poskytování informací vědeckých, odborných - v rozsahu konference INFORUM.

Vazba odpovědnost - etika (nauka o správném jednání) – ta nevystihuje všechny aspekty. Je vhodné připomenout etický kodex knihovníka resp. IP, v ČR je in statu nascendi, v jiných zemích je rozpracován jako dokument většinou pro knihovnickou společnost. Speciální nároky jsou kladeny v případě zdravotnické problematiky.

IP je součástí dvou „PIPELINE“ -Infromatického procesu a Farmaceutického procesu, což vymezuje spoluodpovědnost IP s účastníky jednotlivých článků (tvůrčí, výrobní, regulační, realizační články). Pozice pracovníků SVI SÚKL se jeví vhodná k předkládané úvaze - ústav (orgán státní správy) zajišťuje kontrolu nad všemi články farmaceutického řetězce, které jsou náročné na informace vědecké, legislativní i další. Na druhé straně pracovníci se SVI podílí na tvorbě, činnosti v každém infromatickém článku.

Informační řetězec

Zhruba lze do něj zařadit články: tvorba dokumentu, jeho zpracování a uložení, ohlášení; zajištění rešerše, nalezení a získání požadovaného zdroje a následně poskytnutí záznamu, nebo plného textu.

Konkrétně je třeba, aby IP zvládl vypracování postupů i standardů; zvládl v potřebné míře knihovnický software a hardware, internet i další aplikace ICT; při práci se

zdroji musí sledovat jejich aktualizaci, zvládnout jejich optimální a racionální využití, odpovědně dodržovat licenční podmínky; zabývat se důkladně ověřováním hodnověrnosti zdrojů.

Farmaceutický řetězec

je tvořen následujícími články: vývoj a výzkum, klinické zkoušky, registrace, výroba, distribuce, prodej, farmakovigilance, a zmiňme též reklamu i výuku.

Jednotlivá stadia lékového procesu jsou řízena především předpisy, které se týkají správné výrobní praxe SVP (Good Manufacturing Practice GMP), správné laboratorní praxe SLP (Good Laboratory Practice GLP), správné klinická praxe SKP (Good Clinical Practice GCP), správné lékárenské praxe SLP (Good Pharmacy Practice GPP), správné distribuční praxe SDP (Good Distribution Practice GDP), správné výukové praxe SVP (Good Education Practice GEP) i další; event. analogicky členěné požadavky v jiné oblasti zdravotnictví - Evidence Based Medicine (EBM). Při podrobnějším poznání podstaty těchto správných praxí vyplývá, že jejich dodržování výrazně zvyšuje požadavky na poskytnutí potřebných informací.

Se stejným přístupem se setkáme i při práci s informacemi – zavádí se pojem, princip Evidence Based Librarianship resp. správná knihovnická praxe (Good Library Practice): nejlepší evidence dokumentů a záznamů, poznání preferencí koncového uživatele, knihovnickova (informatikova) profesionální zkušenost. Nastává prolínání nejen bezprostřední odpovědnosti, ale i metodických procesních přístupů – a to směřuje k jednomu společnému – pravdivost, prověřený postup i informace, charakterizované odpovědností. Toto vzájemné ovlivňování resp. prolínání článků obou řetězců vede k úvaze o hranici profesní deformace – např. vhodnosti, míry interpretace poskytované informace IP; odpovědnost ve vlastních komentářích – velmi obezřetně s vlastním přístupem, interpretací podle své odborné predispozice.

Rámec odpovědné činnosti

Je vymezen typem organizace a organizačním začleněním IS v něm; vymezení je především legislativní - zákony, vyhlášky, pokyny, EU předpisy. Dále jsou to zásady morálně-etické, určené především potřebami i povinnostmi koncového uživatele. Odpovědnost IP je vyjádřením principu: centrem informačního procesu je uživatel.

Akvizice Tvorba záznamu Zpracování fondu Ohlášení

Úspěšné plnění funkce IP předpokládá sledování aktivit a potřeb organizace; při indexaci je hlavně odpovědné vystižení obsahu, klíčových prvků, co nejpřesnější použití tezauru i systemizace vědních oborů, poznání a dodržování požadavků ICT,

dle potřeby spolupráce s odborníkem; na každém kroku se požaduje vcítit se do myšlení koncového uživatele.

Poskytování informací tvoří stěžejní část činnosti IP

Odpovědně poznat zadání, dotaz

Posoudit schopnost akceptování poskytnuté informace ve zdravotnictví z hlediska důsledku. Informační pracovník by měl též brát v úvahu, že stupeň zdravotnické osvěty, míra odpovědnosti tazatele za své zdraví i přístup širitelů informací jsou velmi rozdílné.

Poskytování informací podle zákona o sdělování informací 106/2001 106 jen o činnosti organizace; legislativní vymezení sdělování informací podle zákona o léčivech

Respektování intelektuálního vlastnictví (autorského práva) při nakládání s dokumenty a obchodní tajemství před registrací

Úprava, upřesnění dotazu princip srozumitelné, přesná identifikace entity (předmětu dotazu),

přesné a pravdivé representace dat a informací, výběr konzultanta, předání dotazu, Evidence dotazů, které mohou být předmětem dalšího jednání, IP jako účastník sporu princip nepoškozování, nezneužívání a nefalzifikování dat a informací
Předběžná připravenost na poskytování informací.

Neodpovědný přístup

Pramení z: nepochopení poslání IP, nedostatečného odhadu neodpovědného jednání; zkrácený pohled na problematiku; nedostatečné obavy z nesprávného poskytnutí informace

Odpovědnost vůči IP

Uživatelé si váží služeb IP a totéž lze očekávat od vedení organizací;

Nenahraditelnost IP vyplývající z racionalita dělby práce; mnohé z výše uvedeného o může zajistit racionálně pouze IP.

Cílem je co nejlépe pochopit požadavky uživatele, umět si ověřit, popřípadě prokonzultovat obsah dotazu, použít několik informačních zdrojů, neopomenout ověření jejich původu. Tento požadavek a nároky kladené na jeho plnění opravňují informačního pracovníka, zvláště ve zdravotnických službách, ke kladení požadavku vytvořit pro něj potřebné podmínky.